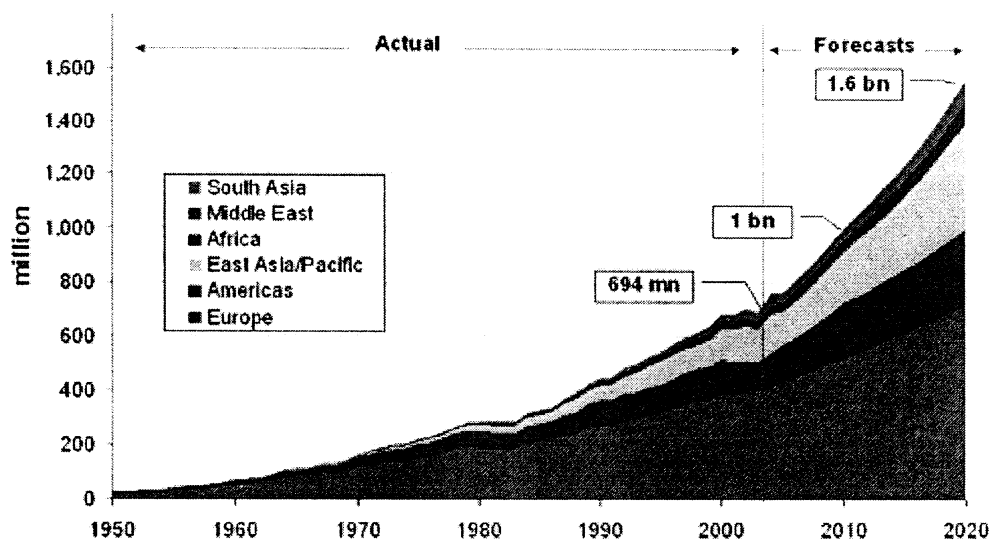

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

นับว่าครั้งศตวรรษ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวกลายเป็นอุตสาหกรรมหลักที่ทำรายได้จำนวนมากให้กับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก นานาประเทศใช้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศจนกลายเป็นรายได้หลักสำคัญและมุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวยังประเทศของตน บทบาทของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในภาคการบริการนับเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ที่เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการลงทุนอย่างต่อเนื่องและเพิ่มมากขึ้นตามการพยากรณ์ขององค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: 2549, Website: www.world-tourism.org/facts/menu.html) ได้คาดการณ์ว่าเมื่อถึง พ.ศ. 2463 จะมีนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศจำนวน 1,600 ล้านคน ธนาคารโลกประมาณการว่าการเติบโตของการท่องเที่ยวในประเทศกำลังพัฒนาจะเพิ่มในอัตราร้อยละ 4 ต่อปี ขณะที่ประเทศอุตสาหกรรมจะเพิ่มอัตราร้อยละ 2.5 ต่อปี (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2547. หน้า 2)

ภาพ 1 แสดงแผนภูมิแสดงจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ

ที่มา : Website: www.world-tourism.org/facts/menu.html

อัตราการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชีย มีอัตราการเติบโตร้อยละ 6.5 และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต ภูมิภาคเอเชียและซีกโลกตะวันออกจะเป็นจุดหมายปลายทางของการเดินทางมากขึ้น จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวนับว่าเป็นผลเชิงบวกที่น่าพึงพอใจ แต่ในทางกลับกันการท่องเที่ยวก็ส่งผลกระทบต่อในด้านลบไม่น้อย ทั้งในแง่ของสังคม วัฒนธรรม และทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ สภาพแวดล้อมถูกทำลายลงไปอย่างมาก โลกกำลังประสบปัญหาวิกฤตการณ์ของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เนื่องจากการเสื่อมคุณค่าทางธรรมชาติและขาดแคลนทรัพยากรจากการใช้ทรัพยากรเป็นจำนวนมาก แนวคิดของการท่องเที่ยวพร้อมกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจึงเป็นสิ่งสำคัญและเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย ด้วยตระหนักว่าการท่องเที่ยวต้องคงไว้ซึ่งสภาพสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Tourism attraction) (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2547. หน้า 2)

ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวประมาณ 300,000 ล้านบาท ในปี 2547 รัฐบาลได้ส่งเสริมและวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมีวิสัยทัศน์ให้ "ประเทศไทยเป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้" เพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ให้มากขึ้นควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน เนื่องจากประเทศไทยเป็นเมืองเกษตรกรรมและมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่หลากหลาย การอนุรักษ์ธรรมชาติหรือแนวคิดที่จะทำให้ทรัพยากรธรรมชาตินั้นเกิดความยั่งยืนหรือที่นิยมเรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco -Tourism) จึงเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องกำหนดแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจนและคำนึงถึงขีดความสามารถที่รองรับการท่องเที่ยวได้ ความได้เปรียบประเทศคู่แข่งของไทยคือความหลากหลายทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่โดดเด่น มีความเป็นเอกลักษณ์และความเป็นไทย (Thainess) ของแต่ละภาคแตกต่างกัน (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549. เว็บไซต์)

หนึ่งในเส้นทางของการเดินทางท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติที่นักท่องเที่ยวนิยมคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจและมีความเป็นเอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรมสูง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือนอกจากจะมีเทศกาลงานประเพณีที่ถือว่าเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยือนได้แล้ว ก็ยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญหลายแห่ง โดยเฉพาะจังหวัดนครราชสีมา ที่ได้รับการขนานนามว่าประตูสู่อีสาน (Gateway to the Northeast) จังหวัดนครราชสีมา เป็นจังหวัดหัวเมืองในอดีต เป็นทางผ่านสำหรับการเดินทางระหว่างภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นเมืองที่มีความสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

ตลอดจนการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งในประเพณี วัฒนธรรม ธรรมชาติและเกษตรกรรม มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ในปี พ.ศ. 2546 การท่องเที่ยวสร้างรายได้ให้กับจังหวัด นครราชสีมาจำนวน 5,147.63 ล้านบาทและเพิ่มขึ้นเป็น 5,731.62 ล้านบาท ในปี 2547 คิดเป็นร้อยละ 11.4 ในจำนวนนี้เป็นรายได้จากนักท่องเที่ยวในประเทศ จำนวน 5,494.54 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 95.86 นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจำนวน 237.08 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 4.14 (ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครราชสีมา, 2548. ไม่มีเลขหน้า) สำหรับไตรมาสแรกของปี 2549 มีจำนวนนักท่องเที่ยว เข้ามาเที่ยวที่จังหวัดนครราชสีมาแล้วเป็นจำนวน 840,874 คน เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 820,319 คน นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำนวน 20,555 คน มีรายได้คิดเป็น 2,022.03 ล้านบาท ทั้งนี้การเพิ่มขึ้นของรายได้จากการท่องเที่ยว จังหวัดนครราชสีมาพบว่าแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาเที่ยว ได้แก่อำเภอปากช่อง อำเภอ อำเภอเมือง อำเภอพิมาย และวังน้ำเขียว และยังพบว่านักท่องเที่ยวได้ให้ความสนใจกับการประกาศให้อำเภอลำทะเมนชัยมีระดับโอโซนสูงเป็นอันดับ 7 ของโลก (หนังสือเส้นทาง 40 เส้นทาง การท่องเที่ยวของไทย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย) จังหวัดนครราชสีมาจึงมีความประสงค์ที่จะพัฒนาให้อำเภอลำทะเมนชัยเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับนานาชาติ (ประกาศโดยผู้ว่าราชการจังหวัด นครราชสีมา, 2549)

ข้อมูลการวิจัยโครงการธนาคารข้อมูลเพื่อการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ (นครราชสีมาบุรีรัมย์ สุรินทร์ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ ชัยภูมิ) ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง ได้สรุปประเด็นของการพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างว่าผลของการประชุมระดมความคิดเห็นในวันอังคารที่ 8 พฤศจิกายน 2548 ณ ห้องประชุมรัตนบุรี 2 โรงแรมทองธารินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เพื่อกำหนดกรอบในการวิจัยธนาคารข้อมูลเพื่อการวางแผนพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ของกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ระยะที่ 1 สรุปได้ว่าการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มจังหวัดอีสานใต้โดยผ่านการพัฒนาและการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งใช้ยุทธศาสตร์การพึ่งพาทางการท่องเที่ยวของกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน (ลาว กัมพูชา) จะสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ให้ยั่งยืนได้

แผนการจัดการและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ต้องมุ่งเน้นการพัฒนาและจัดการของจังหวัดและแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัด โดยที่มีประเด็นย่อยที่ต้องพิจารณา ได้แก่ การจัดการภูมิสถาปัตยกรรมทางการท่องเที่ยว การจัดการสุนทรียศาสตร์ทางการท่องเที่ยว การพัฒนาและจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว การพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การจัดการด้านความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว รวมไปถึงกระบวนการวางแผนพัฒนาการกำหนดยุทธศาสตร์ทางการ

ท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ การพัฒนานุเคราะห์ทางการท่องเที่ยวในภาครัฐและเอกชน การจัดการพื้นที่ตามวัตถุประสงค์ การพัฒนาระบบฐานข้อมูล/ศูนย์รวมข้อมูลทางการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังต้องมีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมเพื่อสนับสนุน การท่องเที่ยวและการจัดการความสามารถทางการรองรับการท่องเที่ยว

ในสถานการณ์ปัจจุบันกลุ่มจังหวัดอีสานใต้มีผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวมากมาย อาทิ การท่องเที่ยวแบบผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงชุมชน การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ/สมุนไพร/แพทย์แผนไทยและแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น แต่อย่างไรก็ตามสถานการณ์การท่องเที่ยวที่ผ่านมาพบว่า การท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ยังคงประสบปัญหา

1. การขาดความเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้รวมทั้งกับประเทศเพื่อนบ้าน

2. การขาดความชัดเจนด้านหน่วยงานที่รับผิดชอบ

3. การขาดการประชาสัมพันธ์

4. การขาดการตลาดที่ดี

5. การขาดบุคลากรทางการท่องเที่ยว/บุคลากรที่มีอยู่ขาดความรู้ความชำนาญ

6. การขาดความร่วมมือระหว่างภาคีต่างๆ ทางการท่องเที่ยว

7. ขาดการพัฒนาและจัดการที่ดีสำหรับการวางแผนพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยว

กลุ่มจังหวัดอีสานใต้สู่ความยั่งยืนนั้น ต้องมุ่งเน้นให้เกิดความสมดุลกันระหว่างเจ้าบ้าน (Host) และผู้มาเยือน (Guest) โดยที่แผนการจัดการและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวและแผนการตลาดทางการท่องเที่ยวจะต้องมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กัน

จังหวัดนครราชสีมา ในฐานะที่เปรียบเสมือนประตูอีสาน มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งในเชิงศิลปวัฒนธรรม ชุมชน การผจญภัยและธรรมชาติ และล่าสุดนี้ผืนป่าดงพญาเย็น – เขาใหญ่ ที่ประกอบไปด้วยอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ – อุทยานแห่งชาติทับลาน ซึ่งมีพื้นที่บางส่วนเชื่อมต่อกันอยู่ในเขตพื้นที่ของอำเภอวังน้ำเขียว ได้รับการประกาศให้เป็นมรดกโลก (กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช, 2548. หน้า) ในพื้นที่ผืนป่าแห่งนี้จึงนับว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความสำคัญในภูมิภาคนี้อย่างยิ่ง ควรมีการวางแผนยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน เพื่อรักษาสสมดุลในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้คงไว้ อำเภอวังน้ำเขียวเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่ได้รับการประกาศว่ามีอากาศบริสุทธิ์สูงเป็นอันดับ 7 ของโลก มี

ลักษณะทางธรรมชาติที่สวยงามจนได้รับการขนานนามว่า “สวิสเซอร์แลนด์แดนอีสาน” อำเภอวังน้ำเขียวเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออก ทั้งยังมีพื้นที่ธรรมชาติเป็นปามรดกโลก ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอวังน้ำเขียวจึงควรเติบโตอย่างมีทิศทางและมีความชัดเจนในการวางแผนพัฒนาเพื่อให้วังน้ำเขียวเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความยั่งยืนต่อไป

อำเภอวังน้ำเขียว เป็นอำเภอที่อยู่ตอนใต้ของจังหวัดนครราชสีมา ที่มาของชื่อวังน้ำเขียวนั้นมาจากสภาพภูมิประเทศที่มีวังน้ำที่ใสงดงามเป็นธรรมชาติ น้ำใสจนมองเห็นเงาสะท้อนสีเขียวของต้นไม้จึงเรียกพื้นที่นี้ว่า “วังน้ำเขียว” อำเภอวังน้ำเขียวมีพื้นที่ 1,129.9 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 706,243 ไร่ มีจำนวนประชากร 40,555 คน สํารวจ ณ วันที่ 31 ตุลาคม 2548 (ที่ทำการปกครองอำเภอวังน้ำเขียว, 2549. หน้า 5) ลักษณะสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลูกคลื่นลอนลาด (Undulating Terrain) มีลักษณะเป็นเนินเขาสูงต่ำสลับกันร้อยละ 45 ของพื้นที่มีความลาดชันและพื้นที่อีก 35% อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติทับลานเชื่อมต่ออุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ โดยมีพื้นที่ป่าไม้ในเขตของป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาภูหลวง มีเนื้อที่ประมาณ 396,687 ไร่ หรือ 34.70 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าวังน้ำเขียว เนื้อที่ประมาณ 6,250 ไร่ หรือ 10 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เนื้อที่ประมาณ 33,250 ไร่ หรือ 53.20 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติทับลาน เนื้อที่ 220,625 ไร่ หรือ 353 ตารางกิโลเมตร ด้วยพื้นที่ที่ประกอบไปด้วยสภาพป่าไม้จึงทำให้อำเภอวังน้ำเขียวมีแหล่งน้ำมากและมีอากาศเย็นสบายเกือบทั้งปี โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ย 23 – 29 องศาเซลเซียส ฝนตกชุกและมีหมอกมากด้วยเหตุนี้อำเภอวังน้ำเขียวจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งปลูกไม้ดอกไม้ประดับและผักปลอดสารพิษที่สำคัญของจังหวัดนครราชสีมาอีกด้วย บนที่ตั้งของอำเภอวังน้ำเขียวบนเส้นทางหมายเลข 304 สายนครราชสีมา – วังน้ำเขียว – ชลบุรี – ระยอง ระยะทางประมาณ 384 กิโลเมตร ถือว่าเป็นเส้นทางหลักเชื่อมโยงการเดินทางระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับภาคกลางและภาคตะวันออก เหนืออื่นใดวังน้ำเขียวได้รับการประกาศให้เป็นแหล่งที่มีอากาศบริสุทธิ์มากเป็นอันดับ 7 ของโลก ซึ่งระหว่างเดือน มกราคม – มิถุนายน 2548 มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่อำเภอวังน้ำเขียว โดยมีนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 1,803,256 คนและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำนวน 35,959 คน รวม 1,839,215 คน (ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครราชสีมา, 2548.)

จากอัตราการเจริญเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยือนวังน้ำเขียว และความมุ่งหวังที่จะพัฒนาวังน้ำเขียวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับนานาชาติของจังหวัดนครราชสีมา จะเห็นว่าโดย

ศักยภาพของอำเภอวังน้ำเขียวแล้วมีความเหมาะสมและโดดเด่นทั้งในด้านภูมิประเทศและด้านภูมิอากาศ มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่น่าสนใจทั้งในส่วนที่เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่หลากหลาย รวมทั้งยังเป็นเส้นทางที่เชื่อมโยงจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในจังหวัดนครราชสีมา เช่น จากอำเภอปากช่องนอกจากนี้ยังเป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับภาคกลางและภาคตะวันออกอีกด้วย ซึ่งในปัจจุบันการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดให้อำเภอวังน้ำเขียวเป็น 1 ใน 40 เส้นทางท่องเที่ยวของไทยภายใต้ชื่อ “ทัวร์สุขภาพในม่านหมอกวังน้ำเขียว” โดยสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่ง เป็นต้นว่า เขาแผงม้า ถูกจัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวมุมมองใหม่เมืองไทย หรือ Unseen in Thailand ที่เป็นแหล่งที่อยู่ของกระทิงฝูงสุดท้ายของไทย และยังมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือสถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช ซึ่งเป็นสถานที่สำหรับศึกษาธรรมชาติของป่าไม้ ระบบนิเวศ สัตว์ป่านานาชนิด จากที่ได้กล่าวมาแล้ว ปัญหาของอำเภอวังน้ำเขียวไม่ได้อยู่ที่ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากมีจุดน่าสนใจในตัวเองอยู่แล้ว สิ่งสำคัญคือการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอวังน้ำเขียวต้องมีการวางแผน เพื่อให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวไม่ส่งผลกระทบต่อธรรมชาติ พื้นที่ป่า เน้นให้ชุมชนมีรายได้และเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว ดังนั้นอำเภอวังน้ำเขียวในฐานะที่เป็นแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติที่สำคัญ ควรมีการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของไทย 5 ประการ ได้แก่ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเดิม การอำนวยความสะดวกและรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์เชิงรุกและการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างส่วนกลางและส่วนพื้นที่ เป็นผลทำให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้ โดยมีกรอบและทิศทางการดำเนินงานอย่างรอบคอบ มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ มีเป้าหมายที่ชัดเจนและที่สำคัญคือต้องคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคมของชุมชน ไปจนถึงการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ บทบาทและการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งนี้เพื่อป้องกันปัญหาและลดผลกระทบต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวในอนาคต และรวมทั้งการลดอัตราความเสี่ยงที่สิ่งแวดล้อมและลักษณะเฉพาะที่สำคัญทางธรรมชาติของพื้นที่จะสูญหายไป สำนักงานจังหวัดนครราชสีมา ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว อำเภอวังน้ำเขียวเสนอต่อจังหวัดนครราชสีมา โดยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัด ของอำเภอวังน้ำเขียว เป็นการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเบื้องต้นเพื่อให้ทราบถึงขีดความสามารถในการท่องเที่ยวและการรองรับนักท่องเที่ยว การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน (SWOT) ดังกล่าวเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะนำไปสู่การวางแผนยุทธศาสตร์การ

พัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในพื้นที่ ที่ต้องคำนึงถึงการพัฒนาที่เหมาะสมกับพื้นที่ในลักษณะทางกายภาพ การวางแผนเชิงนโยบายเพื่อการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม บทบาทของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐานทางสังคม ทัศนคติและบทบาทของชุมชน ทั้งนี้เพื่อจะได้กำหนดกรอบและแนวทางการพัฒนา ให้มีทิศทางและสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดนครราชสีมา รวมทั้งสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ตามแผนการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของประเทศ

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยว สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของอำเภอวังน้ำเขียว
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในอำเภอวังน้ำเขียว
3. เพื่อเสนอแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในอำเภอวังน้ำเขียว

ความสำคัญของการวิจัย

เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับอำเภอวังน้ำเขียวและนำไปปฏิบัติเพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอวังน้ำเขียว สำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ
 - 1.1 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา สำนักงานจังหวัดนครราชสีมา ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครราชสีมา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย อุทยานธรรมชาติจังหวัดนครราชสีมา องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา องค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 5 แห่ง ที่ทำการปกครองอำเภอวังน้ำเขียว พัฒนาชุมชนอำเภอวังน้ำเขียว สำนักงานพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7 เกษตรอำเภอวังน้ำเขียว สาธารณสุข ปศุสัตว์ สำนักงานท้องถิ่น

อำเภอวังน้ำเขียว บุคลากรในสถานศึกษาของอำเภอวังน้ำเขียว ทางหลวงชนบท บุคลากรในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ทับลาน ป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาภูหลวง

1.2 หน่วยงานภาคเอกชน คือ ผู้ประกอบการด้านธุรกิจบริการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการด้านที่พัก ด้านร้านอาหาร การคมนาคมขนส่ง ร้านจำหน่ายของที่ระลึก หอการค้าจังหวัดนครราชสีมา สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวในอำเภอวังน้ำเขียวและใกล้เคียง บริษัทนำเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมาและทั่วไป บริษัทตัวแทนท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมาและทั่วไป กลุ่มผู้ประกอบการผักปลอดสารพิษ กลุ่มผู้ประกอบการโฮมสเตย์ กลุ่มผู้ประกอบการปลูกดอกเบญจมาศ

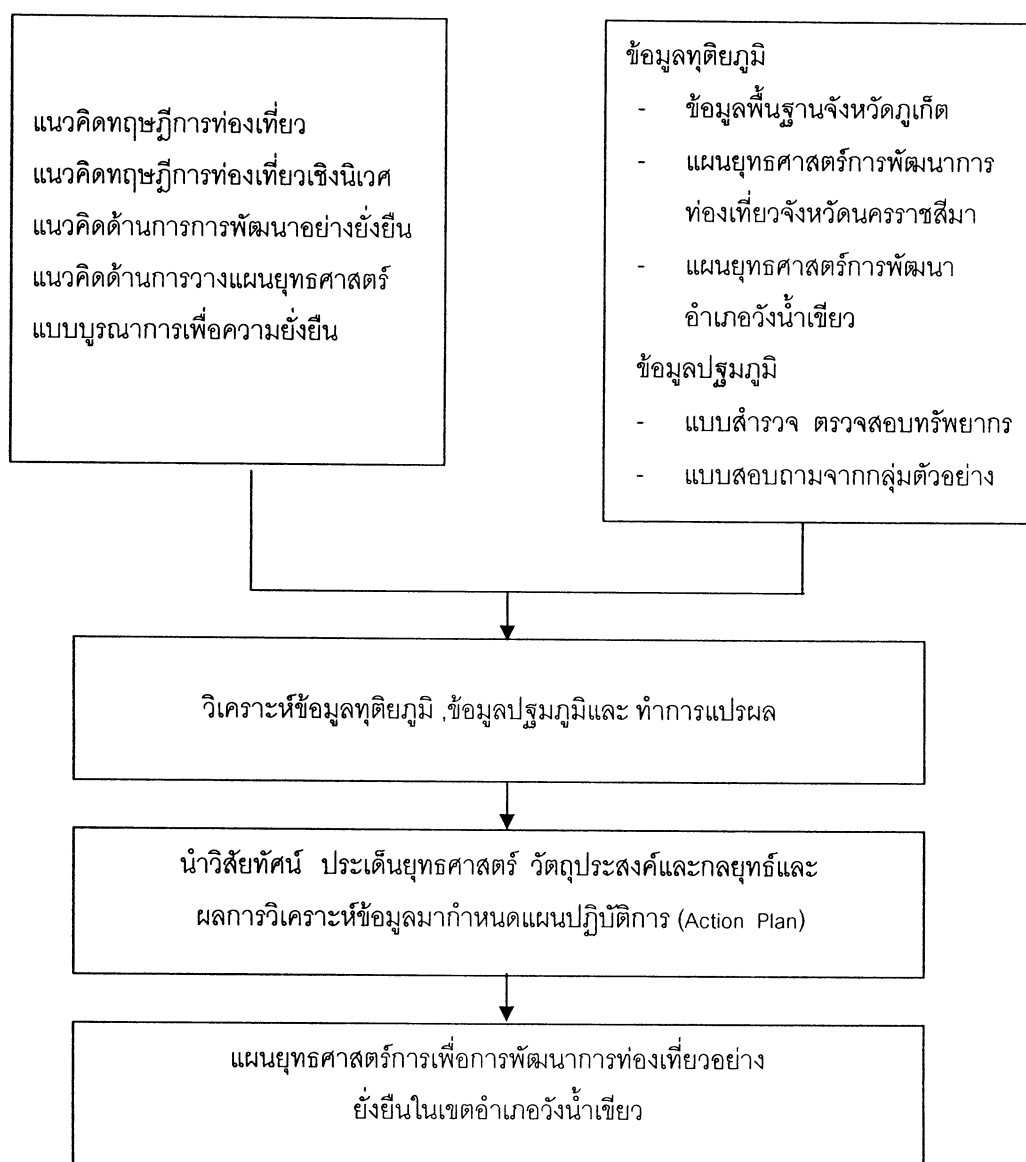
1.3 ประชาชนท้องถิ่นในอำเภอวังน้ำเขียวในพื้นที่ทั้ง 5 ตำบล คือ ตำบลวังน้ำเขียว ตำบลวังหมี ตำบลอุดมทรัพย์ ตำบลระเริง และตำบลไทยสามัคคี

1.4 นักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เข้ามาท่องเที่ยวในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่างๆ ภายในอำเภอวังน้ำเขียวและพื้นที่ใกล้เคียง

2. ขอบเขตด้านสถานที่และระยะเวลา ผู้วิจัยได้กำหนดสถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภายในอำเภอวังน้ำเขียวและพื้นที่ใกล้เคียงและระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามในช่วงเดือนพฤศจิกายน – กุมภาพันธ์ 2549 เนื่องจากเป็นฤดูกาลที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวและหน่วยงานเดินทางมาท่องเที่ยวและประชุมสัมมนาที่อำเภอวังน้ำเขียวมาก

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าทฤษฎีแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจและแบบสอบถามจากประชากรกลุ่มเป้าหมาย จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพ 2 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นคำที่มีผู้ใช้แทนกันอยู่บ่อยครั้ง เนื่องจากเป็นคำมีความหมายเดียวกันกับคำในภาษาอังกฤษ Ecotourism หากแต่เมื่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้บัญญัติคำว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” แทนคำว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่ผ่านการพิจารณาโดยราชบัณฑิตยสถานแล้วว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นคำที่มีความหมายตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษเดิมคือ Ecotourism มากกว่า ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้คำว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แทนคำว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในการวิจัยครั้งนี้ เว้นแต่เป็นการอ้างอิงตามผู้เชี่ยวชาญก่อนการบัญญัติคำว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและ/หรือเป็นคำศัพท์หรือชื่อเฉพาะใดๆ ที่ใช้การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ผู้วิจัยจะละเว้นและใช้คำเดิม

1. การท่องเที่ยว (Tourism) หมายถึง การเดินทางจากถิ่นที่พำนักไปยังสถานที่อื่น ๆ เป็นการชั่วคราว โดยมีเงื่อนไขเกี่ยวข้องกับกิจกรรมอยู่ 3 ประการ คือ (1) ต้องมีการเดินทาง (2) ต้องมีสถานที่ปลายทางที่ประสงค์จะไปเยี่ยมเยือน และ (3) ต้องมีจุดมุ่งหมายของการเดินทาง ซึ่งการเดินทางท่องเที่ยวต้องเป็นไปด้วยความเต็มใจและมีค่าใช้จ่ายเพื่อการประกอบอาชีพ

2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) หมายถึง การเดินทางไปยังสถานที่แห่งหนึ่งแห่งใด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาชื่นชมและเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ สภาพธรรมชาติ สังคมวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรู้ และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ

3. การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) หมายถึง การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพ โดยใช้ทรัพยากรที่ทรงคุณค่าอย่างชาญฉลาด สามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุด

4. การวางแผนยุทธศาสตร์ หมายถึง การวางแผนที่มุ่งการปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่กำลังจะเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อม โดยการวางแผนพัฒนาให้องค์การปรับการทำงานเพื่อให้สามารถมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพสูงสุดตลอดเวลาทุกขณะที่ก้าวไปในอนาคต

5. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอำเภอวังน้ำเขียว หมายถึง การวางแผนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอวังน้ำเขียวที่มุ่งเน้นและคำนึงถึงการปรับตัวให้เข้ากับการสภาวะแวดล้อมภายใต้สถานการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อพื้นที่อำเภอวังน้ำเขียว

6. **นักท่องเที่ยว** หมายถึง บุคคลที่ได้มีภูมิลำเนาในเขตอำเภอวังน้ำเขียว และเดินทางเข้ามาในอำเภอวังน้ำเขียว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อน เพื่อศึกษา เพื่อเยี่ยมญาติ หรือเพื่อท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ทั้งที่พักค้างคืนหรือมิได้พักค้างคืน

7. **ประชาชน** หมายถึง บุคคลที่เป็นพลเมือง สามัญชนทั่วไป ที่ไม่ใช่ข้าราชการ พ่อค้า หรือนักบวช และมีภูมิลำเนาในเขตอำเภอวังน้ำเขียว มีส่วนเกี่ยวข้องในฐานะเจ้าของชุมชน